

CZAPLINECKA DZWONNICA I DZWON Z REBUSEM

Dobiegł końca remont zabytkowej drewnianej dzwonnicy koźlowej przy kościele pw. Św. Trójcy, potocznie nazywanym przez mieszkańców „małym kościółkiem”. Remont polegał na całkowitym rozebraniu dzwonnicy i na jej ponownym zrekonstruowaniu z wykorzystaniem kilku dobrze zachowanych starych elementów zasadniczej części konstrukcji nośnej (tzn. dwóch solidnych - wykonanych z drewna dębowego - wewnętrznych słupów nośnych z łącznikiem i z jarzmem dzwonu), pochodzących prawdopodobnie z XVIII wieku. Poprzedni tego rodzaju remont dzwonnicy przeprowadzony był w 1994 roku. Niestety, podczas remontu przeprowadzonego 25 lat temu, do rekonstrukcji dzwonnicy – poza wspomnianymi wyżej starymi ale mocnymi belkami – użyto niezakonserwowanych belek sosnowych i świerkowych, co sprawiło, że stan techniczny dzwonnicy już od pewnego czasu był bardzo niepokojący. Podczas tegorocznej naprawy mocno nadwątlone belki z 1994 roku zastąpiono nowymi, znacznie trwalszymi belkami dębowymi i modrzewiowymi, zaimpregnowanymi środkiem konserwującym.

Zakończony niedawno remont przeprowadzony został przez Zakład Wyrobów z Drewna OL- KAM Jan Orepuk z Wielawina według projektu mgr inż. arch. Zofii Lempert van Heerden. Kamienną podmurówkę dzwonnicy wykonał Zakład Remontu Dróg i Mostów Zbigniew Kowalczyk z Czaplinka.

Sylwetka tej przykościelnej dzwonnicy tak bardzo wrosła w czaplinecki krajobraz, że rzadko sobie uświadamiamy, że powstała ona w wyniku problemów z odbudową „małego kościółka” po zniszczeniach spowodowanych w 1725 roku przez pożar. Dzwonnicę wzniesiono w zasadzie tylko dlatego, że nie udało się wówczas odbudować spalonej wieży – zapewne drewnianej – znajdującej się wcześniej przy zachodniej ścianie kościoła. Tu warto dodać, że ślady po dawnej wieży odkryto podczas prac archeologicznych przeprowadzonych w 1965 roku.

Ciekawostką o wyjątkowym charakterze jest interesujący napis znajdujący się na XVIII-wiecznym dzwonie zawieszonym na dzwonnicy. Rozwińmy nieco ten wątek. Po pożarze kościoła do 1735 roku czaplinecką parafią kierował proboszcz Christian Hein. Odlany na jego zamówienie w 1730 roku przez kołobrzесьkiego ludwisarza J. H. Scheela nowy dzwon zawieszono na wzniesionej obok kościoła drewnianej dzwonnicy. Z polecenia proboszcza Heina na dzwonie umieszczony został następujący łaciński napis:

QVAE SECVNDO FVIT TRISTI MISERE CORRVP TA AB IGNE
DENVO RESTITVIT CHRISTIANVS HEIN .
CANONIC, CATHEDRAL: POSNANIEN:PRAEP:
CZAP: SEREN: POLONIAE REGIS SECRETARIVS:

Napis ten w swobodnym przekładzie oznacza: „*Ten, który po raz drugi przez smutne wydarzenia zniszczony ogniem, został odtworzony przez Christiana Heina, kanonika katedralnego poznańskiego, plebana Czaplinka i sekretarza króla polskiego*”.

Należność za dzwon uregulowana została dopiero po objęciu probostwa około 1736 roku przez Franciszka Lentza i z tego powodu ówczesni czaplineccy parafianie usunęli z dzwonu imię i nazwisko Christiana Heina (zresztą w taki sposób, że pozostały one nadal częściowo czytelne) i wygrawerowali nad usuniętym nazwiskiem napis FRAN:LENTZ dla upamiętnienia nazwiska tego proboszcza, który sfinalizował zakup dzwonu.

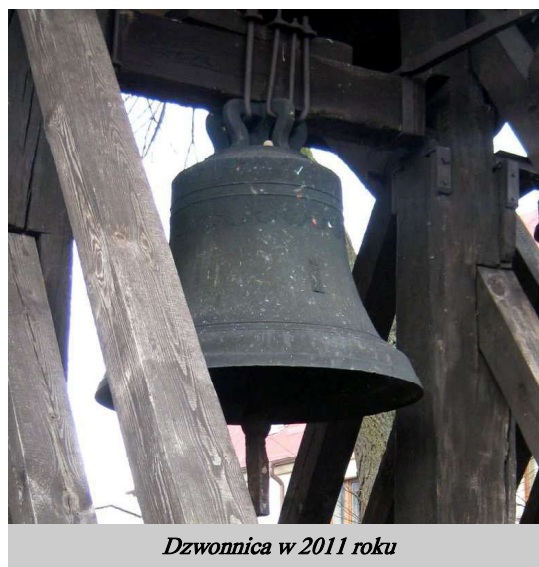
Przyjrzyjmy się teraz dokładnie łacińskiemu napisowi. Zawiera on w swej treści prawdziwy matematyczny rebus(!). Pierwszy wiersz napisu umieszczony jest na ozdobnym otoku znajdującym się na obwodzie górnej części dzwonu. Pozostałe trzy wiersze umieszczone są niżej na bocznej powierzchni dzwonu. W całym napisie zwracają uwagę uwydatnione, większe od pozostałych, litery: I, V, L, C, D, M. Istotne znaczenie ma fakt, że wyeksponowane w ten sposób litery pełnią jednocześnie funkcję znaków graficznych oznaczających cyfry rzymskie. Suma tych powiększonych liter w pierwszym wierszu znajdującym się na obwodzie dzwonu, czytanych jako cyfry rzymskie daje liczbę 1725, czyli rok pożaru. Suma pozostałych wyróżnionych dużych liter napisu daje liczbę 1730, czyli rok odlania dzwonu. Jest rzeczą ciekawą, że dla potrzeb tego niecodziennego szyfru, wszystkim występującym w napisie literom U nadano kształt litery V. Ten niezwykle cyfrowy rebus możemy podziwiać do dziś, ponieważ podczas usuwania z dzwonu imienia i nazwiska Christiana Heina celowo pozostawiono nie naruszone te duże litery, które składają się na zakodowaną

w napisie datę odlania dzwonu.

Skomplikowany sposób zakodowania dat, w wyniku którego napis na dzwonie stał się matematycznym rebusem, skłonni jesteśmy dziś oceniać jako bardzo dziwaczny pomysł. Pamiętać jednak musimy, że w I połowie XVIII wieku panował u nas barok, a był to styl znany z różnych uduchowień, zawiłości i niezwykłych pomysłów.

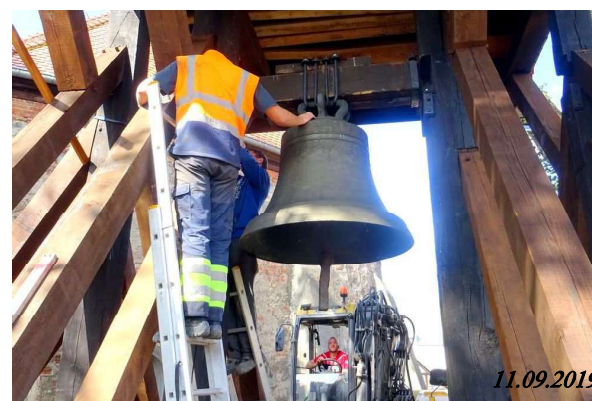
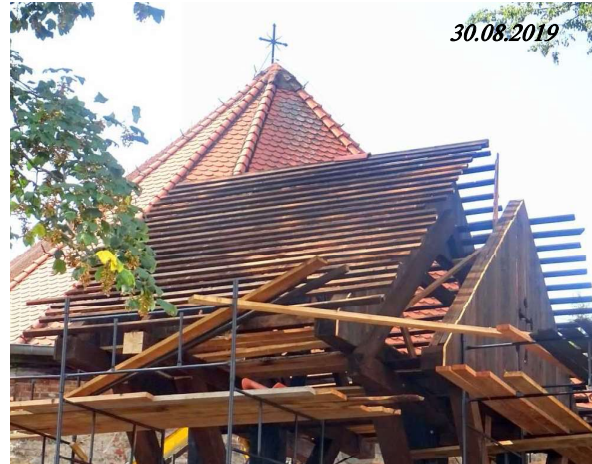
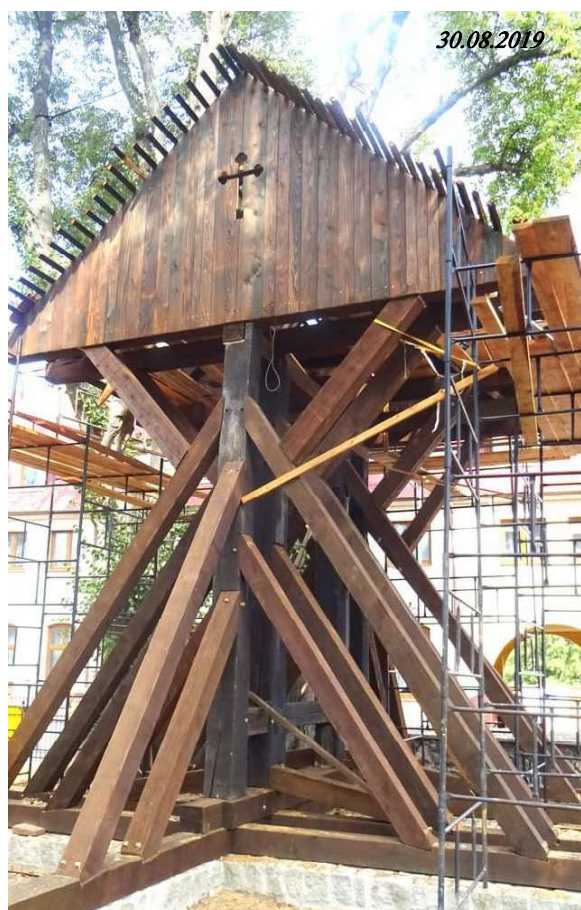
Poniżej i obok prezentuję zestaw fotografii dokumentujących poszczególne etapy remontu dzwonnicy.

tekst i zdjęcia:
Zbigniew Januszaniec

Dzwonnica w 2011 roku

HISTORIA

Zadanie zostało zrealizowane w ramach operacji pn. „**Rekonstrukcja dzwonnicy przy Kościele pw. Świętej Trójcy w Czaplinku**” współfinansowanej ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, na podstawie umowy o przyznaniu pomocy Nr 00415-6935-UM1610562/18 z dnia 19 grudnia 2018 r.

